

Šmilův DAF

20. adar 5770
6. březen 2010

začátek šabatu: 17:32
konec šabatu: 18:39

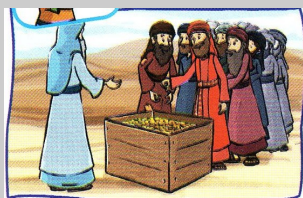
Ki Tisa, šabat Para

Časy pro tento týden

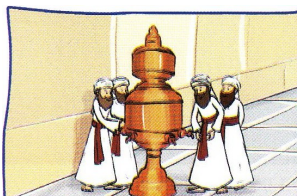
čas tfilin od 5:30 | šma jisrael do 8:24 | mincha od 12:41
západ slunce 17:52 | tři hvězdy 18:24

DAF píše Jan Divecký a vydává pražský rabinát.

Plnou verzi DAFu a kompletní archiv čísel můžete nalézt na www.doopravdy.cz/daf

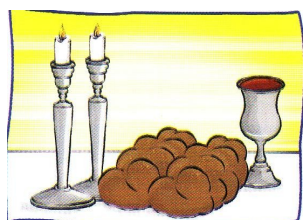
Bůh přikázal Mošemu, aby každý židovský muž dal půlšekel. Bohatý nesměl ... /A

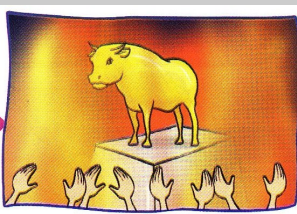
Bylo třeba vyrobit měděnou nádobu na vodu, z níž si kněží v Chrámu myli ruce a nohy.

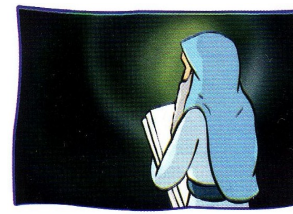
Bůh Mošemu pro stavbu Miškanu a jeho vybavení určil dva pomocníky .../B.

Židé musí dodržovat a světit šabat po všechna pokolení jako znamení mezi Bohem a lidem Izraele.

Moše se dlouho nevracel a lidé se začali bát. Řekli Aharonovi, aby jim udělal ... /C ze zlata.

Moše rozbil pod horou Sinaj desky Desatera a prosil, aby Bůh lidu odpustil.

.../ Řešení naleznete na konci plné verze Dafu

Alijot v kostce

Kohen: Tři celé sidry jsou kratší než tato alija – nejdelší v celé Tóře. (Důvod je prostý, příběh zlatého telete se má číst Levimu, aby se nikdo neurazil.) Příkaz vybrat každoročně od každého muže staršího dvaceti let půlšekel stříbra. První výběr sloužil i k zjištění počtu bojeschopných mužů. Z půlšekelu se financoval provoz Miškanu a Chrámu. V dalších letech půlšekel mohly a nemusely dávat i ženy. Dnes se symbolický *půlšekel* tradičně vybírá před čtením Megily. Zhotovení KIJORu – umývadla a povinnost rituálního mytí rukou a nohou kněží. (Dodnes si tuto povinnost připomínáme mytím rukou před jídlem chleba.) Olej zasvěcení. Směs vonných bylin – KETORET. Výběr Becalela a Aholiva jako předáků pro stavbu Miškanu. Zákaz práce na šabat.

Levi: Tóra se vrací zpět k příběhu darování Tóry, který přerušila popisem Miškanu. Moše je na hoře Sinaj a dlouho se nevrací. Lid v táboře je nervózní a naléhá na Aharona, aby něco udělal. Aharon se snaží přivál události zadržet a žádá od lidu zlaté šperky. (Snad doufá, že šetrnost zvítězí?) Zlato hází do ohně, v němž se zlato přetavilo na zlatého býčka. Asi tři tisíce lidí začalo kolem býčka tančit. Bůh Mošemu naznačuje, že se lid „rychle zkalil“. Moše se za lid modlí: „Co by tomu řekli Egypťané?“. Sestupuje z hory Sinaj a rozbíjí desky Desatera. Volá k sobě Levity a s jejich pomocí trestá (smrtí) ty, kdo sloužili zlaté soše. Pak Moše stěhuje svůj stan mimo tábor.

Šliši: Mošeho prosby o omilostnění lidu. Na jednu stranu Moše Boha žádá, aby „zůstal se svým lidem“ na důkaz vyvolenosti, na druhou stranu cítíme, že hřích zlatého telete změnil vztah mezi Bohem a „jeho lidem“. Moše prosí, aby mohl poznat „Boží podstatu“.

Revii: Bůh Mošeho odměňuje a slibuje, že mu dá poznat svou „podstatu“. (Byť ne celou – obrazně řečeno slovy Tóry: ani Moše neuvidí tvář, jen záda.)

Chamiš: Bůh se dává poznat, když Mošemu prozrazuje svých 13 vlastností milosti. Bůh přikazuje Mošemu, aby si zhotovil nové desky a vrátil se na horu Sinaj.

Šiši: Vyvolenost židovského národa souvisí s plněním příkazů. Zákaz modloslužby, poutní svátky. Prvotiny.

Švii: Příkaz sepsat Tóru, Moše tráví dalších 40 dní na Sinaji a sepisuje Druhé desky.

Maftir (z druhého svitku, 4M19): Příkaz o očistě – PARA ADUMA - červená kráva.

Haftara (Jechezkel 36:16-38): Symbolické znečištění Izraele modloslužbou a potřeba rituální očisty.

Poznej a chraň

Význam etického hnutí (MUSAR). Rabi Jisrael Lipkin (Salanter) vnímal hnutí Musar jako možnost a cestu vnitřního oživení náboženského života východoevropských Židů, kteří museli čelit cizím ideologiím vnějšího sekularizovaného světa. Věděl dobře o prohlubující se sociální nerovnosti, nekvalitním vzdělávání, převracení duchovního smyslu příkazů na úkor jejich formálního plnění a dalších nešvarech tradiční ortodoxie, které kritizovala Haskala. A zároveň věděl, že Haskala je cestou k reformě, asimilaci, odpadlictví a zániku. Hnutí Musar proto mělo prostoupit veškerým lidským konáním – modlitbou, studiem Tóry, veřejnými záležitostmi, charitou, rodinnými vztahy - celým životem. (Upraveno z B. Weina)

Rabi Jonathan Sacks: Prozrazený konec

Tóra popisuje stavbu Miškanu do neuvěřitelných detailů. A navíc celé téma dvakrát opakuje. Nejdřív jako Božský příkaz, poté jako jeho lidské provedení v praxi. V obou případech souvisí téma stavby Miškanu s příkazem šabat, což má své halachické a teologické dopady. Za prvé se učíme, že ani Miškan nelze stavět na šabat. Dále naše tradice odvozuje výčet třiceti devíti na šabat zakázaných prací (MELACHOT) z činností potřebných ke stavbě Miškanu.

Na více duchovní úrovni je svatyně (MIŠKAN) lidmi nastaveným zrcadlem, ve kterém se odráží Božské stvoření světa. Vždyť jako bylo stvoření světa završeno šabatem, tak je tomu i v případě veškerého lidského konání, včetně stavby svatyně. Přesto je mezi Božským příkazem a lidskou realizací možné objevit jeden zásadní rozdíl. Tóra ho naznačuje právě příkazy o dodržování šabat. V prvním případě je zmínka o šabatu na konci celé kapitoly, v druhém případě na jejím začátku.

Talmud (v traktátu Šabat 69b) pokládá tuto otázku: „Co má dělat člověk, který žije v izolaci od lidí do té míry, že ztratí pojem o čase? Kdy má slavit (dodržovat) šabat?“ Rav Huna se domnívá, že v takovém případě musí počítat šest dní a ze sedmého si učinit šabat. Rav Chija se domnívá, že by měl nejprve oslavit šabat, a pak začít počítat šest všedních dní. Co stojí v pozadí sporu učenců? Jeden se dovolává stvoření světa, druhý se na totéž dívá pohledem Adama, prvního člověka, který také nejdřív oslavil šabat, a pak mu začalo šest dní práce. První je Božský, druhý lidský pohled na totéž. Záleží jen na perspektivě. (Nyní již možná chápeme, proč při Božském příkazu o stavbě Miškanu byl šabat zmíněn na konci, ale při Mošeho interpretaci na začátku celého díla.)

Za tímto paradoxem jistě leží cosi hlubšího a podstatnějšího. V Božském případě není žádné prodlevy mezi úmyslem a realizací. Bůh hovoří a Jeho slovo tvoří. Jak napsal prorok Ješajahu (46:10): „Od počátku oznamuji, co se v budoucnu stane, od pradávna, co se ještě nestalo. Pravím: Moje rozhodnutí platí a co se mi líbí, uskutečním.“ Jinými slovy: Bůh ví, jak věci dopadnou, my lidé ne. Často nejsme na začátku procesu schopni dohlédnout konce. Ani největší ze spisovatelů nemůže na začátku vědět, jaké detaily do příběhu vloží. Taktéž skladatel a malíř. Žádný umělec. Tvůrčí proces je úzce spojen s rizikem. A ještě výrazněji to platí o historii lidstva jako celku. Zákon o „nechtěných souvislostech“ nás učí, že revoluce málokdy dopadnou tak, jak byly naplánované. Proklamovaná pomoc zbědovaným často vede k pravému opaku. Hayek hovoří o šílené aroganci, se kterou se k nevyhnutelnému pádu rítí veškeré sociální inženýrství neboli představa, že lze předem naplánovat lidské chování. Co s tím naděláme?

Jednou možností je nechat věci volně plynout, tedy jakási forma rezignace, což je ovšem koncept judaismu zcela cizí. (Naši učenci říkají, že všechny pasáže Tóry uvozené ledabylým výrazem „A stalo se“ končí tragédií.) Druhou možností – a pokud je mi známo, exklusivně židovskou – je odhalení konce na samém počátku. To je také hlavním smyslem šabat.

Šabat není jen obyčejným dnem odpočinku, šabat je ochutnávkou masiášské doby „konce historie“. Během šabat zažíváme ztracenou idylu rajske zahrady. Nejsme nuceni konat, jsme sami sebou. Neměníme svět, slavíme jeho Božskou podobu. Nesmíme nakazovat práci jiným, dokonce ani zvířatům. Bohatí i chudí prožívají šabat se stejnou důstojností a svobodou.

Nikdy nikdo nedokázal realizovat žádnou utopii (a mimochodem, samo slovo utopie znamená „nikde“), s jedinou výjimkou „budoucího světa“, který si každý týden nacvičujeme. Šabat je generální zkouškou na život v mesiášské době, na život v ideální společnosti, ve které ještě nežijeme, ale o níž víme, že k ní směřujeme. Víme to, protože jsme si vše už jednou, na samém začátku, zažili.

Teprve nyní si můžeme plně uvědomit význam stavby Miškanu. V pustině, dlouho před přechodem řeky Jordán, přikázal Bůh Židům zbudovat symbolickou miniaturu světa s pečlivě vybranými detaily, tak jako je celý vesmír místem s detailně vyváženým řádem. Stavba Miškanu byla prototypem tvorby společnosti. Tak jako se měl Miškan stát pozemským příbytkem pro Boha, tak se jím měla stát lidská společnost, pokud by Židé ctili Božské příkazy. Společnost, která by měla dospět k harmonii, kterou jsme my, ve světě plném dřiny, sporů a střetů, nemohli zažít.

Bůh chtěl, abychom věděli, k čemu směřujeme, chtěl, abychom se na nastoupené cestě divočinou času neztratili. Proto, když došlo k realizaci stavby Miškanu, začínalo se šabatem, ačkoliv skutečný „šabat lidské historie“ nastane až v závěru dní. Bůh nám již na začátku poodhalil konec – zasloužený odpočinek, který následuje po namáhavé práci, mír, který prostoupí celým stvořením. Jen ten, kdo ví, kam míří, dorazí do cíle. A na rychlosti při tom nezáleží.

Sidra v číslech | Aktuality | Pravidelné šiury

21. paraša v Tóře (z 54), 9. v knize Šmot, 14 „paršiot“, 10 otevřených, 4 zavřené, skládá se z 139 vět, 2002 slov a 7424 písmen, obsahuje 9 micvot – čtyři příkazy a pět zákazů
Mišna Jomit: Nida 1:2-3 | Daf Jomi: Sanhedrin 22

רב ירון בן-דוד: על קרינה ואיכות הסביבה

יש אנשים המאריכים בתפילה. יש כאלה שתפילת העמידה שלהם יכולה להיות יותר מעשר דקות. אבל גם המאריכים הגדולים ביותר לא יגיעו למצב של תפילה במשך ארבעים יום וארבעים לילה רצופים. ואולם, זה מה שעשה משה רבנו לאחר חטא העגל. הוא עצמו יעיד על כך (דברים ט, יח): "וַאֲתַנְפַּל לְפָנָי ה' כְּרָאשׁ נְה אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לְחֶם לֹא אֶכְלֹתִי וּמַיִם לֹא שְׁתִּיתִי עַל כָּל חַטָּאתְכֶם אֲשֶׁר חָטַאתֶם לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינַי ה' לְהַכְעִיסוֹ". איך אפשר להתפלל כל-כך הרבה? איך אפשר לעסוק במשך תקופה כל-כך ארוכה בחטא אחד? - מסתבר שבשבוע האחרון שוב למדנו שאם כל המדינה יכולה לעסוק באובססיביות כזו בחטאו של משה אחד (להבדיל), משה ודאי יכול... לעסוק ארבעים יום בתפילה על חטא של עם שלם

לאחר אותה תפילה ארוכה, עולה משה שוב להר סיני לקבל את הלוחות השניים. רק כשהוא יורד מההר בפעם השנייה אומרת התורה "וַיֵּרָא אֶהָרֶן וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ מִשֶּׁה וְהָיָה קֶרֶן עוֹר פְּנֵיו וַיִּירָא מִגִּשְׁתֵּי אֱלֹהִים". קרינה זו גרמה לכך שמשה נאלץ להסתיר את פניו במסוה כדי שבני ישראל יוכלו לגשת אליו. כותב על כך רש"י: "בא וראה, כמה גדולה כחה של עבירה. שעד שלא פשטו ידיהם בעבירה, מהו אומר 'ומראה כבוד ה' כאש אוכלת בראש ההר לעיני בני ישראל', ולא יראים ולא 'מזדעזעים; ומשעשו את העגל, אף מקרני הודו של משה היו מרתיעים ומזדעזעים

ואולם, לפי הדברים האלה היינו מצפים שהקרינה החזקה על פני משה תהיה מיד לאחר החטא. ואולם, כשירד משה מהר סיני בפעם הראשונה לא מצינו שום בעיה להסתכל על משה. יתרה מזו: התורה אומרת בפרשתנו: "וּמִשֶּׁה יִקַּח אֶת הָאֵל וְנָטָה לוֹ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה הֶרְחַק מִן הַמַּחֲנֶה וְקָרָא לוֹ אֵל מוֹעֵד וְהָיָה כָּל מִבְקַשׁ ה' יֵצֵא אֵלָיו אֵל ה' מוֹעֵד אֲשֶׁר מִחוּץ לַמַּחֲנֶה. וְהָיָה כִּצְאֵת מִשֶּׁה אֵל הָאֵל ה' יִקוּמוּ כָּל הָעָם וְנִצְבּוּ אִישׁ פֶּתַח אֹהֶלוֹ וְהִבִּיטוּ אַחֲרֵי מִשֶּׁה עַד בֹּא הָאֵל ה'". לא רק שלא כתובה שום בעיה להסתכל על משה, אלא אפילו פירשו בחז"ל לפי אחת הדעות (ירושלמי שקלים ה, ב) "שהם לא התביישו לומר: "כמה עבים שוקי, כמה צוארו שמן. הכל הוא אוכל משלנו

רק בפעם השנייה, אחרי שהקב"ה כבר מחל לישראל והם קיבלו את הלוחות השניים, הם פתאום רואים את הקרינה על פני משה. ולכאורה הדברים תמוהים: הרי אין לשער את גודל הפער בין הדרגה של משה רבנו, לאחר ארבעים יום בהר סיני כשהוא יורד עם לוחות הברית הכתובות באצבע א-לוקים, לבין הדרגה של עם ישראל בזמן שהם חטאו בחטא העגל. ובכל זאת, למרות הפער העצום הזה, אין להם שום בעיה להסתכל עליו. ואילו אחרי שהקב"ה סלח לעם ישראל, ומשה יורד עם לוחות שהוא עצמו פסל - דוקא אז הם לא יכולים להביט בפניו

התשובה היא שישנם שני שלבים בחטא: בשלב הראשון החטא לא עושה שום רושם על האדם. פעמים רבות שומעים תיאור של אנשים שפרקו עול - כיצד הם הרגישו בפעם הראשונה שהם חיללו שבת במזיד. הם חשבו שהשמיים יפלו או שימותו מיד במכת ברק - וזה לא קרה. הם פשוט לא הרגישו שום דבר. הסיבה היא שבשלב הזה בכלל לא באים הייסורים. הייסורים באים רק אחרי שאדם מתחיל לעשות את הצעד הראשון בחזרה. כמו אותו אדם שקפץ מראש הבניין, ולאחר שצנח כעשר קומות, בעודו באויר, שואל אותו מישהו איך ההרגשה. התשובה שלו היא "בינתיים בסדר"... בשלב הזה עדיין אין ייסורים. בשלב שבני ישראל שקועים עמוק בתוך החטא הם בכלל לא מסוגלים לראות את הפער הגדול בינם לבין משה. הגרועים שבהם מסוגלים אפילו לדבר על שוקיו ועל צוארו השמן. רק אחרי שהם מתחילים להתקדם, אחרי שהחטא כבר נסלח, הם מבינים את גודל התהום שהם נפלו אליו, ואז הם אינם מסוגלים אפילו להביט בפני משה. מכאן מתחילה העלייה הקשה, וזהו המקום שבו מתחילים לפגוש את ייסורי החטא

לאחר ששובר משה את הלוחות אומר הקב"ה למשה: "אֲמַרְךָ אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲתֶם עִם קָשָׁה עֲרֹךְ רָגַע אֶחָד אֶעֱלֶה בְּקִרְבְּךָ וְכִלְיֹתֶיךָ. וְעַתָּה הוֹרֵד עֲדִיךָ מֵעֲלִיךָ", ותגובתם של בני ישראל היא: "וַיִּתְנַצְּלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֲדָיִם מֵהָר חוֹרֵב". הם מבינים את גודל התהום שנפלו אליה. רק בשלב הזה, משה לוקח את האוהל שלו ומעביר אותו לקצה המחנה. מכיון שבינתיים המשכן לא בנוי, והקב"ה נועד עם משה באוהל הזה, זהו המקום שנקרא אוהל מועד. בינתיים "כָּל מִבְקַשׁ ה' יֵצֵא אֵלָיו ה' מוֹעֵד אֲשֶׁר מִחוּץ לַמַּחֲנֶה". מעשה זה נועד להמחיש לבני ישראל את המצב שהשכינה אינה שורה בתוכם. אבל לאחר שנבנה המשכן, וחטא העגל התכפר באופן סופי, אוהל מועד הוא כבר לא האוהל הפרטי של משה אלא המשכן שכלל ישראל שותפים בבנייתו, והוא לא נמצא בקצה המחנה אלא במרכז, בלב לבו של המחנה. העברת האוהל של משה אל מחוץ למחנה בשלב של תחילת התשובה, איפשרה את השמחה הגדולה שבהחזרת השכינה בחזרה לעם ישראל בחנוכת המשכן

Odpovědi:

A – nesměl dát víc, chudý nesměl dát méně. Půlšekel sloužil k usmíření a sčítání lidu | B – Becalela syna Uriho z kmene Jehuda a Aholiava syna Achisamana z kmene Dan | C – býčka